Onsdagen den 14 november 2018

P8_TA(2018)0451

Vapenexport: genomförande av den gemensamma ståndpunkten 2008/944/Gusp

Europaparlamentets resolution av den 14 november 2018 om vapenexport: genomförande av den gemensamma ståndpunkten 2008/944/Gusp (2018/2157(INI))

(2020/C 363/05)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av principerna i artikel 21 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), framför allt om att stödja demokrati och rättsstaten samt bevara freden, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet,

— med beaktande av rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp av den 8 december 2008 om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel ([1]) (nedan kallad *den gemensamma ståndpunkten*),

— med beaktande av EU:s 19:e årliga rapport ([2]), utarbetad i enlighet med artikel 8.2 i den gemensamma ståndpunkten,

— med beaktande av rådets beslut 2018/101/Gusp av den 22 januari 2018 om främjande av effektiv vapenexportkontroll ([3]) och rådets beslut 2017/915/Gusp av den 29 maj 2017 om unionens utåtriktade verksamhet till stöd för vapenhandelsfördragets genomförande ([4]),

— med beaktande av den uppdatering av Europeiska unionens gemensamma militära förteckning som antogs av rådet den 26 februari 2018 ([5]),

— med beaktande av användarguiden för den gemensamma ståndpunkten om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel,

— med beaktande av Wassenaar-arrangemanget av den 12 maj 1996 om kontroll av export av konventionella vapen, produkter och tekniker med dubbla användningsområden, tillsammans med de förteckningar över dessa produkter, tekniker och tillhörande ammunition, som uppdaterades i december 2017 ([6]),

— med beaktande av EU:s strategiska ram och handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati av den 25 juni 2012, särskilt resultat 11 e i handlingsplanen, och EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati (2015–2019) av den 20 juli 2015, särskilt mål 21 d,

— med beaktande av vapenhandelsfördraget, som antogs av FN:s generalförsamling den 2 april 2013 ([7]) och trädde i kraft den 24 december 2014,

— med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG av den 6 maj 2009 om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen ([8]),

---

([1]) EUT L 335, 13.12.2008, s. 99.
([2]) EUT C 56, 14.2.2018, s. 1.
([3]) EUT L 17, 23.1.2018, s. 40.
([4]) EUT L 139, 30.5.2017, s. 38.
([5]) EUT C 98, 15.3.2018, s. 1.
([6]) http://www.wassenaar.org/controllists/, *List of dual-use goods and technologies and munitions list*, enligt Wassenaar-arrangemanget om kontroll av export av konventionella vapen, produkter och tekniker med dubbla användningsområden.
([7]) Vapenhandelsfördraget, FN, 13-27217.
([8]) EUT L 146, 10.6.2009, s. 1.

— med beaktande av rådets förordning (EG) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden ([1]), ändrad genom förordning (EU) nr 599/2014 av den 16 april 2014, samt av förteckningen över produkter med dubbla användningsområden i dess bilaga I (nedan kallad *förordningen om produkter med dubbla användningsområden*),

— med beaktande av FN:s mål för hållbar utveckling, i synnerhet mål 16 som syftar till att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling,

— med beaktande av FN:s agenda för nedrustning, kallad *Secure our common future* (säkra vår gemensamma framtid),

— med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2134 av den 23 november 2016 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1236/2005 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning ([2]),

— med beaktande av rapporten från kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter till FN:s råd för mänskliga rättigheter, om effekterna av vapenöverföringar på åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna ([3]),

— med beaktande av sina tidigare resolutioner på detta område, särskilt resolutionerna av den 13 september 2017 ([4]) och den 17 december 2015 ([5]) om genomförande av den gemensamma ståndpunkten,

— med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt försvarsindustriellt utvecklingsprogram som syftar till att stödja konkurrenskraften och innovationskapaciteten inom unionens försvarsindustri (COM(2017)0294) och förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska försvarsfonden (COM(2018)0476),

— med beaktande av sina resolutioner om den humanitära situationen i Jemen den 25 februari 2016 ([6]), 15 juni 2017 ([7]) och 30 november 2017 ([8]),

— med beaktande av sin resolution av den 27 februari 2014 om användningen av bestyckade drönare ([9]),

— med beaktande av rapporten från FN:s råd för mänskliga rättigheter av den 17 augusti 2018 om situationen för mänskliga rättigheter i Jemen, inkluderat kränkningar och brott sedan september 2014 (A/HRC/39/43),

— med beaktande av artiklarna 52 och 132.2 i arbetsordningen,

— med beaktande av betänkandet från utskottet för utrikesfrågor (A8-0335/2018), och av följande skäl:

A. Den naturliga rätten till individuellt eller kollektivt självförsvar fastställs i artikel 51 i FN-stadgan.

B. Vapenexport och vapenöverföringar har en obestridlig inverkan på de mänskliga rättigheterna och människors säkerhet samt på socioekonomisk utveckling och demokrati. Vapenexport bidrar även till omständigheter där människor tvingas fly från sina länder. Detta är skäl för att införa ett strikt, insynsvänligt, effektivt och allmänt accepterat och definierat vapenkontrollsystem.

C. Rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp är en rättsligt bindande ram som fastställer åtta kriterier. Om dessa kriterier inte är uppfyllda bör utfärdande av en exportlicens nekas (kriterierna 1–4) eller bör ett nekande åtminstone övervägas (kriterierna 5–8). Beslutet om att tillåta eller neka överföring av militär teknik eller utrustning är upp till varje enskild medlemsstat att fatta i enlighet med artikel 4.2 i den gemensamma ståndpunkten.

([1]) EUT L 134, 29.5.2009, s. 1.
([2]) EUT L 338, 13.12.2016, s. 1.
([3]) A/HRC/35/8.
([4]) EUT C 337, 20.9.2018, s. 63.
([5]) EUT C 399, 24.11.2017, s. 178.
([6]) EUT C 35, 31.1.2018, s. 142.
([7]) EUT C 331, 18.9.2018, s. 146.
([8]) EUT C 356, 4.10.2018, s. 104.
([9]) EUT C 285, 29.8.2017, s. 110.

Onsdagen den 14 november 2018

D. De senaste uppgifterna ([1]) visar att vapenexporten från EU-28 uppgick till över 27 procent av den sammanlagda vapenexporten i världen under perioden 2013–2017, vilket gör EU gemensamt till den näst största vapenleverantören globalt sett, efter Förenta staterna (34 procent) och följda av Ryssland (22 procent). Under åren 2015 och 2016 beviljades exportlicenser till det högsta värdet sedan början av EU:s datainsamling, till ett totalt värde av 195,95 miljarder euro 2015 och, enligt den senaste rapporten från arbetsgruppen för export av konventionella vapen, 191,45 miljarder euro 2016 ([2]). Dessvärre är siffrorna för 2015 och 2016 missvisande och felaktiga då mängden licenser till viss del utgör en avsiktsförklaring snarare än en exakt siffra som anger de verkliga exporter som förväntas förverkligas inom en snar framtid.

E. Årsrapporterna från arbetsgruppen för export av konventionella vapen är än så länge det enda instrument vars syfte är att behandla genomförandet av den gemensamma ståndpunkten. Dessa rapporter har bidragit till att skapa ökad insyn i medlemsstaternas vapenexport, och mängden av riktlinjer och förtydliganden i användarguiden har ökat avsevärt. Den gemensamma ståndpunkten har bidragit till en större mängd information om utfärdandet av exportlicenser för vapen.

F. Både den globala och regionala säkerhetssituationen har förändrats radikalt, särskilt när det gäller unionens södra och östra grannskap, och detta visar tydligt på det akuta behovet av att förbättra metoderna för framtagande av uppgifter som kan läggas till grund för riskbedömningar inför beslut om exportlicenser och att göra dessa metoder säkrare.

G. Enligt artikel 3 i den gemensamma ståndpunkten utgör de åtta kriterierna bara miniminormer, vilket innebär att de inte påverkar medlemsstaternas eventuella mer restriktiva vapenkontrollåtgärder. Endast medlemsstaterna är behöriga att fatta beslut om att bevilja eller avslå en ansökan om exportlicens för vapen.

H. Det är inte alla EU-medlemsstater som lämnar fullständiga uppgifter till arbetsgruppen för export av konventionella vapen. På grund av de enskilda medlemsstaternas olika förfaranden för insamling och inlämnande av uppgifter och deras olika tolkning av de åtta kriterierna är datamängderna ofullständiga och varierande, och praxis för vapenexport varierar kraftigt. Informationsutbytet måste vara förenligt med nationell lagstiftning och administrativa förfaranden i varje land.

I. Det finns för närvarande ingen mekanism för standardiserad och oberoende kontroll och rapportering av efterlevnaden av de åtta kriterierna i den gemensamma ståndpunkten.

J. Åtgärder mot olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen har införts under senare år, med en uppdaterad förteckning över varor och teknik med dubbla användningsområden inom ramen för Wassenaar-arrangemanget. Även om frågor som kontroll av vapenförmedling, licensierad produktion utanför EU och slutanvändarkontroll har förts upp på dagordningen och i viss utsträckning infogats i själva den gemensamma ståndpunkten, är det fortfarande många produkter – särskilt på områdena produkter med dubbla användningsområden, it-teknik och övervakning – som fortfarande inte omfattas av kontrollsystemet.

K. Den nittonde årsrapporten visar att 40,5 procent av licenserna för vapenexport beviljades för länder i Mellanöstern och Nordafrika till ett värde av 77,5 miljarder euro, varav den största delen av denna export gick till Saudiarabien, Egypten och Förenade Arabemiraten och uppgick till 57,9 miljarder euro.

L. I en del fall har vapen som har exporteras till vissa länder som till exempel Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och medlemmar i koalitionen under ledning av Saudiarabien använts vid konflikter, till exempel den i Jemen. Sådana exporter strider klart och tydligt mot den gemensamma ståndpunkten.

([1]) Trends in International Arms Transfers, 2017, Sipri-faktablad, mars 2018.
([2]) http://enaat.org/eu-export-browser/licence.de.html

M. I Europaparlamentets resolution av den 25 februari 2016 om den humanitära situationen i Jemen uppmanades vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik att ta initiativ till ett EU-vapenembargo mot Saudiarabien.

N. Vapen som har licensierats för överföring av EU:s medlemsstater och som därefter används i den pågående Jemenkonflikten har haft katastrofala konsekvenser för en hållbar utveckling i Jemen.

O. Försvarssektorn har blivit en central punkt i EU:s politik, i och med EU:s globala strategi som anger att en ”hållbar, innovativ och konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri är avgörande för Europas strategiska autonomi och för en trovärdig gemensam försvars- och säkerhetspolitik” ([1]). Vapenexport är av stor betydelse för att stärka den europeiska försvarstekniska och försvarsindustriella basen. Försvarsindustrin säkerställer i första hand medlemsstaternas och EU:s försvar och säkerhet, och bidrar samtidigt till genomförandet av den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken. Den huvudsakliga uppgiften för Europeiska försvarsfonden och, i sitt tidiga stadium, det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet som nyligen har sjösatts, är att ”stödja den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft” ([2]).

P. Insynsåtgärder, såsom kontroll av vapenexport, bidrar till stärkt förtroende mellan medlemsstaterna.

Q. Det anges entydigt i artikel 10 i den gemensamma ståndpunkten att uppfyllandet av de åtta kriterierna har företräde framför medlemsstaternas eventuella ekonomiska, sociala, kommersiella och industriella intressen.

Stärka den gemensamma ståndpunkten och förbättra genomförandet av den

1. Europaparlamentet understryker att stater har en legitim rätt att förvärva militär teknik i självförsvarssyfte. Parlamentet noterar att en bibehållen försvarsindustri är en del av medlemsstaternas självförsvar.

2. Europaparlamentet noterar att en europeisk försvarsmarknad fungerar som ett instrument för att garantera medlemsstaternas och unionsmedborgarnas säkerhet och försvar och bidrar till genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) och framför allt den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP). Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att få bukt med den nuvarande bristen på effektivitet i försvarsutgifterna på grund av överlappning, fragmentering och frånvaro av driftskompatibilitet och att sträva efter att EU ska bli en säkerhetsgarant också genom bättre kontroll av vapenexporten.

3. Europaparlamentet konstaterar att EU är den enda union av stater som har en rättsligt bindande ram genom vilken vapenexportkontrollen förbättras, även i krisområden och länder med en problematisk människorättssituation. Parlamentet välkomnar i detta sammanhang att europeiska och icke-europeiska tredjeländer har anslutit sig till kontrollsystemet för vapenexport på grundval av den gemensamma ståndpunkten. Parlamentet uppmuntrar även de kvarvarande kandidatländerna, de länder som håller på att få status som kandidatland, eller länder som på annat sätt önskar engagera sig på vägen mot EU-anslutning, att tillämpa bestämmelserna i den gemensamma ståndpunkten.

4. Europaparlamentet betonar det brådskande behovet av att stärka EU-delegationernas roll när det gäller att hjälpa medlemsstaterna och Europeiska utrikestjänsten med riskbedömning av exportlicenser och genomförandet av slutanvändarkontroller, kontroller efter leverans och inspektioner på plats.

5. Europaparlamentet noterar att de åtta kriterierna tillämpas och tolkas på olika sätt i EU:s olika medlemsstater. Parlamentet efterlyser en enhetlig, konsekvent och samordnad tillämpning av de åtta kriterierna och ett fullständigt genomförande av den gemensamma ståndpunkten med alla dess skyldigheter.

6. Europaparlamentet anser att metoderna för riskbedömningar inför beslut om exportlicenser bör inbegripa en försiktighetsprincip och att medlemsstaterna förutom att bedöma om en specifik militär teknik skulle kunna utnyttjas för att utöva internt förtryck eller i andra oönskade syften också bör bedöma riskerna på grundval av den allmänna situationen i destinationslandet, med beaktande av faktorer som till exempel hur det står till med demokratin och rättsstaten samt den socioekonomiska utvecklingen.

([1]) En global strategi för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik: ”Delade visioner, gemensamma åtgärder: Ett starkare Europa”, Bryssel, juni 2016.

([2]) *Start för Europeiska försvarsfonden,* COM(2017)0295, 7 juni 2017.

Onsdagen den 14 november 2018

7. Europaparlamentet uppmanar i linje med sin rekommendation av den 13 september 2017 medlemsstaterna och utrikestjänsten att använda den pågående översynsprocessen för att stärka mekanismerna för informationsutbyte genom att tillgängliggöra kvalitativt och kvantitativt bättre information för riskbedömningar av exportlicenser i enlighet med följande:

a) Tillhandahållande av ytterligare information om exportlicenser och faktisk export vilken delas systematiskt och utan dröjsmål, inbegripet information om tvivelaktiga slutanvändare, avledningsfall, förfalskade eller på annat sätt tvivelaktiga slutanvändarintyg samt misstänkta mäklare eller transportföretag, i överensstämmelse med inhemska lagar.

b) Upprätthållande av en förteckning över organisationer och individer som dömts för överträdelser av vapenexportrelaterad lagstiftning, fall av fastställd avledning samt personer som fastställts eller misstänks vara involverade i olaglig vapenhandel eller i verksamhet som utgör ett hot mot den internationella och nationella säkerheten.

c) Utbyte av de bästa metoder som antagits för genomförande av de åtta kriterierna.

d) Omvandling av den nuvarande användarguiden till en interaktiv onlineresurs.

e) Omvandling av EU:s årliga rapporter till öppen och offentlig onlinedatabas senast i slutet av 2019, med ett nytt format som ska tillämpas på uppgifterna från 2017.

f) Främjande av tydliga, beprövade samarbetsförfaranden mellan brottsbekämpande myndigheter och gränsmyndigheter, på grundval av informationsutbyte, i syfte att stärka samarbetet på säkerhetsområdet och utrota olaglig vapenhandel, som utgör en risk för EU:s och dess medborgares säkerhet.

8. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och Europeiska utrikestjänsten att öka det antal medarbetare som arbetar med exportrelaterade frågor, både på nationell nivå och på EU-nivå. Parlamentet uppmuntrar användningen av EU-medel för kapacitetsbyggande hos licensierings- och de brottsbekämpande myndigheterna i medlemsstaterna.

9. Europaparlamentet påminner om skälen till att den gemensamma ståndpunkten utarbetades, bland annat att förhindra att europeiska vapen används mot medlemsstaternas väpnade styrkor och att förhindra människorättskränkningar och en förlängning av väpnade konflikter. Parlamentet upprepar att den gemensamma ståndpunkten fastställer minimikrav som medlemsstaterna måste tillämpa på området för vapenexportkontroll, och att den inbegriper skyldigheten att bedöma exportlicensansökningar mot bakgrund av samtliga åtta kriterier i den.

10. Europaparlamentet kritiserar medlemsstaters systematiskt bristande tillämpning av de åtta kriterierna och att militär teknik når destinationer och slutanvändare som inte uppfyller de kriterier som fastställs i den gemensamma ståndpunkten. Parlamentet upprepar att man efterfrågar en oberoende bedömning av medlemsstaternas efterlevnad av de åtta kriterierna i den gemensamma ståndpunkten. Parlamentet anser att ökad harmonisering av tillämpningen av de åtta kriterierna bör främjas. Parlamentet beklagar att det saknas bestämmelser om sanktioner att införa mot medlemsstater som inte i förväg har kontrollerat överensstämmelse med de åtta kriterierna när de beviljar licenser. Parlamentet kräver att medlemsstaterna förbättrar genomförandet av den gemensamma ståndpunkten så att det blir mer konsekvent och råder dem att möjliggöra oberoende kontroller.

11. Europaparlamentet anser att export till Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och andra medlemmar i koalitionen under ledning av Saudiarabien i Jemen inte är förenligt med åtminstone kriterium två på grund av de ländernas delaktighet i allvarliga brott mot humanitär rätt, vilket fastställts av behöriga FN-myndigheter. Parlamentet upprepar sin uppmaning av den 13 september 2017 om det brådskande behovet att utfärda ett vapenembargo mot Saudiarabien och uppmanar vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och rådet att utvidga ett sådant embargo till alla andra medlemmar av koalitionen som leds av Saudiarabien i Jemen.

12. Europaparlament anser att det är nödvändigt att dra igång en process som leder fram till en mekanism som sanktionerar de medlemsstater som inte håller sig till den gemensamma ståndpunkten.

13. Europaparlamentet noterar att en del medlemsstater har upphört att tillhandahålla vapen till Saudiarabien och andra medlemmar i koalitionen som leds av Saudiarabien i Jemen på grund av deras handlingar, medan andra har fortsatt att leverera militär teknik. Parlamentet lovordar de medlemsstater, såsom Tyskland och Nederländerna, som har ändrat sina rutiner vad gäller Jemenkonflikten. Parlamentet beklagar dock djupt att andra medlemsstater inte verkar ha tagit hänsyn till destinationslandets uppförande och slutanvändningen för vapen och ammunition som exporteras. Parlamentet understryker att denna skillnad i rutiner riskerar att underminera hela det europeiska vapenkontrollsystemet.

14. Europaparlamentet är mycket oroat över att nästan alla ansökningar om licens för export till specifika länder såsom Saudiarabien beviljades trots att exporten till de länderna strider mot åtminstone kriterierna 1–6 i den gemensamma ståndpunkten, och med tanke på att licens måste nekas om kriterierna 1–4 inte är uppfyllda. Parlamentet beklagar att nästan alla licensansökningar (95 procent) för export till Saudiarabien beviljades för exportkategorin ML9 ([1]) (krigsfartyg, som används för att verkställa sjöblockaden mot Jemen), samt kategorierna ML10 (luftfartyg) och ML4 (bomber etc.) vilket har varit avgörande för flygbombningarna, och därmed bidrar till att förvärra den humanitära situationen och undergräva en hållbar utveckling för hela landet, och till det pågående lidandet för befolkningen i Jemen.

15. Europaparlamentet är chockat över den mängd vapen och ammunition som tillverkats i EU och som återfunnits hos Daish i Syrien och Irak. Parlamentet noterar att Bulgarien och Rumänien i praktiken misslyckats med att tillämpa den gemensamma ståndpunkten i fråga om vidareöverföring som strider mot slutanvändarintyg. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att vägra liknande överföringar i framtiden, särskilt till Förenta staterna och Saudiarabien, och uppmanar Europeiska utrikestjänsten och medlemsstaterna, särskilt Bulgarien och Rumänien, att förklara för arbetsgruppen för export av konventionella vapen, och även offentligt inför parlamentets underkommitté för säkerhet och försvar, vilka åtgärder som har vidtagits i detta avseende. Parlamentet uppmanar Europeiska utrikestjänsten att ta itu med de olika fall som framkommit i den nyligen publicerade rapporten från arbetsgruppen för export av konventionella vapen och att utforska effektivare metoder för riskbedömningar av avledningar i arbetsgruppen för export av konventionella vapen, samt i andra relevanta forum, däribland, i fråga om översynsprocessen, genom att göra det obligatoriskt för medlemsstaterna att neka export om det finns en tydlig risk för att den militära tekniken eller utrustningen som ska exporteras kan komma att avledas. Parlamentet beslutar att inleda en utredning i denna fråga.

16. Europaparlamentet är bekymrat över att leveransen av vapensystem i krigstid och i situationer med betydande politiska spänningar kan påverka civilbefolkningen i oproportionellt hög grad. Parlamentet understryker att konflikter företrädesvis bör lösas med diplomatiska medel. Parlamentet uppmanar därför medlemsstaterna att eftersträva en verklig gemensam utrikes- och säkerhetspolitik.

17. Europaparlamentet konstaterar att ett bättre genomförande av kriterium åtta skulle utgöra ett avgörande bidrag till EU:s mål för en konsekvent utvecklingspolitik och FN:s mål för hållbar utveckling, i synnerhet delmål nr 16.4 bland de sistnämnda. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna och utrikestjänsten att använda den pågående översynen av den gemensamma ståndpunkten i detta avseende. Parlamentet rekommenderar att användarguiden uppdateras i detta avseende och att man inte enbart fokuserar på inverkan på hur mottagarlandets vapenköp utvecklas, utan också på den potentiella skada på utvecklingen som användningen av vapen orsakar, inbegripet i andra länder än mottagarlandet.

18. Europaparlamentet föreslår att man undersöker EU:s möjligheter att stödja medlemsstaternas efterlevnad av de åtta kriterierna i den gemensamma ståndpunkten, framför allt genom att tillhandahålla information under riskbedömning, kontroll av slutanvändare, förhandskontroll av försändelser och genom att tillhandahålla en regelbundet uppdaterad förteckning över tredjeländer som uppfyller kriterierna i den gemensamma ståndpunkten.

19. Europaparlamentet noterar att rådet genomför en ny bedömning av genomförandet av den gemensamma ståndpunkten och fullgörandet av dess mål under 2018. Parlamentet efterfrågar en översyn av den gemensamma ståndpunkten i syfte att ta reda på hur den genomförs på nationell nivå, med en bedömning av dess skiljaktiga genomförande i staters lagar och andra författningar, de metoder som används för att bedöma ansökningar om licenser och de statliga organ och ministerier som deltar. Parlamentet betonar i detta sammanhang att de projekt som finansieras genom det nyligen sjösatta europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet och den framtida försvarsfonden måste underställas medlemsstaternas och EU:s mekanismer eller system för kontroll och rapportering och bli föremål för fullständig parlamentarisk granskning. Parlamentet anser att den föreslagna europeiska fredsfaciliteten också bör bli föremål för en fullständig parlamentarisk granskning.

20. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att få bukt med den nuvarande bristen på effektivitet i försvarsutgifterna på grund av överlappning, fragmentering och frånvaro av driftskompatibilitet och att sträva efter att EU ska bli en säkerhetsgarant också genom bättre kontroll av vapenexporten.

21. Europaparlamentet anser att produktrelaterade åtgärder med avseende på handeldvapen och lätta vapen när de främst utvecklas i exportsyfte bör uteslutas från unionsfinansiering inom ramen för den kommande förordningen om upprättande av Europeiska försvarsfonden (COM(2018)0476).

([1]) http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XG0406(01)&from=EN

Onsdagen den 14 november 2018

22. Europaparlamentet anser att det i samband med brexit är viktigt att Förenade kungariket fortsätter att vara bundet av den gemensamma ståndpunkten och tillämpar dess tillämpningsbestämmelser som andra europeiska tredjeländer.

23. Europaparlamentet betonar att ambitionen att öka den europeiska försvarssektorns konkurrenskraft inte får undergräva tillämpningen av de åtta kriterierna i den gemensamma ståndpunkten, eftersom dessa har företräde framför medlemsstaternas ekonomiska, kommersiella, sociala och industriella intressen.

24. Europaparlamentet anser att genomförandet av direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen bör ske i överensstämmelse med den gemensamma ståndpunkten, även när det gäller reservdelar och komponenter. Parlamentet konstaterar att den gemensamma ståndpunkten inte innehåller några begränsningar av tillämpningsområdet, vilket innebär att de åtta kriterierna även gäller för överföring inom EU.

25. Europaparlamentet upprepar att EU-företags otillräckligt kontrollerade export av it-övervakningsteknik kan inverka menligt på den digitala infrastrukturens säkerhet i EU och på de mänskliga rättigheterna. Parlamentet betonar i detta sammanhang vikten av en snabb, effektiv och heltäckande uppdatering av EU:s förordning om produkter med dubbla användningsområden och påminner om parlamentets ståndpunkt avseende kommissionens förslag, vilken godkändes av en överväldigande majoritet i januari 2018, och föreslår att rådet bör fastställa en ambitiös ståndpunkt i syfte att göra det möjligt för medlagstiftarna att nå en överenskommelse före slutet på denna valperiod. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att i samband med exportkontroller och tillämpningen av de åtta kriterierna i högre grad beakta sådana produkter som kan användas för såväl civila som militära ändamål, såsom övervakningsteknik, samt, på liknande sätt, komponenter som kan användas för it-krigföring eller för att begå människorättskränkningar. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna och kommissionen att investera tillräckliga medel i teknik och mänskliga resurser för att utbilda personer i särskilda program för it-säkerhet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att på internationell nivå verka för att de berörda produkterna uppförs på kontrollförteckningar (särskilt inom ramen för Wassenaar).

26. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att göra en mer ingående granskning av licenstillverkning i tredjeländer och att sörja för kraftfullare skyddsåtgärder mot oönskad användning. Parlamentet kräver en strikt tillämpning av den gemensamma ståndpunkten när det gäller licenstillverkning i tredjeländer. Parlamentet uppmanar till en begränsning av produktion på licens till länder som är parter i eller signatärer av vapenhandelsfördraget och en skyldighet för dessa tredjeländer att endast exportera utrustning som producerats under licens och som uttryckligen godkänts av den ursprungliga exporterande medlemsstaten.

27. Europaparlamentet betonar behovet av att utveckla en strategi för att hantera situationer där medlemsstaterna gör olika tolkning av den gemensamma ståndpunktens åtta kriterier för export av produkter som i allt väsentligt är lika, till liknande destinationer och slutanvändare, för att bibehålla likvärdiga förutsättningar och EU:s trovärdighet utomlands.

28. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och Europeiska utrikestjänsten att ta fram en särskild strategi i syfte att ge formellt skydd åt de visselblåsare som slår larm om missförhållanden som begås av organisationer och företag inom vapenindustrin och som strider mot kriterierna och principerna i den gemensamma ståndpunkten.

29. Europaparlamentet kräver dessutom en utvidgning respektive tillämpning av de åtta kriterierna så att de även kommer att omfatta överföring av militär personal, säkerhetspersonal och polispersonal, tjänster som rör export av krigsmateriel, expertis och utbildning, säkerhetsteknik samt privata tjänster på det militära området och säkerhetsområdet.

30. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och Europeiska utrikestjänsten att bedriva ett nära samarbete för att förebygga riskerna med att vapen kommer på avvägar eller lagras, såsom riskerna för olaglig vapenhandel och vapensmuggling. Parlamentet understryker risken för att vapen som exporteras till tredjeländer kommer tillbaka till EU genom vapensmuggling och vapenhandel.

31. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och utrikestjänsten att införa ett nytt kriterium i den gemensamma ståndpunkten, i syfte att säkerställa att man vid beviljandet av licenser tar vederbörlig hänsyn till risken för korruption när det gäller den berörda exporten.

Årlig rapport från rådets arbetsgrupp för export av konventionella vapen

32. Europaparlamentet välkomnar de ansträngningar som rådets arbetsgrupp för export av konventionella vapen gjort när det gäller samarbete, samordning, konvergens (framför allt i och med användningen av användarguiden för rådets gemensamma ståndpunkt) och stärkande respektive genomförande av den gemensamma ståndpunkten, särskilt med avseende på medvetandehöjande kampanjer och anpassnings- och harmoniseringsprocesser inom EU och med tredjeländer.

33. Europaparlamentet beklagar det mycket sena offentliggörandet av den 18:e årliga rapporten för 2015 i mars 2017 och den 19:e årliga rapporten för 2016 i februari 2018. Parlamentet efterlyser en i högre grad standardiserad och skyndsam rapportering och ett motsvarande rapporteringsförfarande som garanteras genom fastställande av en strikt tidsfrist som innebär att uppgiftsrapporteringen ska ske senast i januari året efter det år då exporten ägde rum och en bestämd dag för offentliggörande vilken inte ska infalla senare än i mars året efter det år då exporten ägde rum.

34. Europaparlamentet påminner om att alla medlemsstater, enligt artikel 8.2 i den gemensamma ståndpunkten, är skyldiga att rapportera sin vapenexport, och uppmanar med kraft alla medlemsstater att fullt ut uppfylla sina skyldigheter enligt den gemensamma ståndpunkten. Parlamentet betonar att högkvalitativa och disaggregerade uppgifter om faktiska leveranser är en förutsättning för att uppnå förståelse av hur de åtta kriterierna tillämpas.

35. Europaparlamentet riktar kritik mot att ett antal medlemsstater inte lämnat fullständiga uppgifter till den 19:e årliga rapporten på grundval av detaljerade landsspecifika uppgifter. Parlamentet är oroat över att viktig information till följd av detta saknas i den årliga rapporten från rådets arbetsgrupp för export av konventionella vapen, som därför inte är uppdaterad eller kan ge en fullständig bild av medlemsstaternas exportverksamhet. Parlamentet anser att ett standardiserat system för kontroll och rapportering bör inrättas för att ge mer detaljerade och uttömmande uppgifter. Parlamentet upprepar sin begäran att alla medlemsstater som inte har lämnat fullständiga uppgifter tillhandahåller kompletterande information om sin tidigare export inför nästa årsrapport.

36. Europaparlamentet konstaterar att enligt den 19:e årliga rapporten har det funnits variation när det gäller tillämpningen av de kriterier som åberopats för avslag: i 82 fall åberopades kriterium 1, i 119 fall kriterium 2, i 103 fall kriterium 3, i 85 fall kriterium 4, i 8 fall kriterium 5, i 12 fall kriterium 6, i 139 fall kriterium 7 och i ett fall kriterium 8. Parlamentet konstaterar med oro att antalet nekade licenser minskade totalt sett och även relativt sett (endast 0,76 procent av licensansökningarna avslogs 2016 jämfört med nästan 1 procent 2015). Parlamentet noterar besviket att rapporten fortfarande inte inbegriper siffror om resultatet av samråden om underrättelser om nekanden och uppmanar medlemsstaterna att föra in sådana uppgifter i de framtida årliga rapporterna.

37. Europaparlamentet föreslår att ytterligare uppgifter bör samlas in från medlemsstaterna och offentliggöras både på nationell nivå och i den årliga rapporten från rådets arbetsgrupp för export av konventionella vapen. Parlamentet föreslår att den årliga rapporten från rådets arbetsgrupp för export av konventionella vapen kompletteras med en sammanfattning som beskriver tendenser jämfört med tidigare år, tillsammans med aggregerade siffror.

Parlamentet och det civila samhället

38. Europaparlamentet konstaterar att det inte är alla nationella parlament i EU som granskar regeringarnas licensieringsbeslut. Parlamentet hänvisar till sin arbetsordning, som möjliggör regelbundna reaktioner på EU:s årliga vapenexportrapporter, och efterfrågar i detta avseende att den nuvarande situationen förbättras och att det garanteras att Europaparlamentet svarar på den årliga rapporten från rådets arbetsgrupp för export av konventionella vapen med sin egen årliga rapport, vilken bör vara utanför kvoten. Parlamentet uppmanar de nationella parlamenten att i förekommande fall utbyta god praxis på området för rapportering om och tillsyn över vapenexport.

39. Europaparlamentet understryker den viktiga roll som de nationella parlamenten, Europaparlamentet, det civila samhället, myndigheter med ansvar för vapenexportkontroll och branschorganisationer spelar för att både stödja och uppmuntra de överenskomna normerna i den gemensamma ståndpunkten på nationell nivå och EU-nivå samt för inrättandet av ett insynsvänligt kontrollsystem som inbegriper ansvarsskyldighet. Parlamentet efterlyser därför en insynsvänlig och stabil kontrollmekanism som stärker den roll som parlamenten och det civila samhället spelar. Parlamentet uppmuntrar de nationella parlamenten, det civila samhället och universitetsvärlden att genomföra oberoende granskning av vapenhandeln, och medlemsstaterna och Europeiska utrikestjänsten uppmanas att stödja sådan verksamhet, också ekonomiskt.

40. Europaparlamentet understryker den betydelse och legitimitet som parlamentets tillsyn har när det gäller uppgifter som rör kontroll av vapenexport och hur den kontrollen utövas. Parlamentet efterfrågar i samband med detta att man vidtar de åtgärder samt tillhandahåller den uppbackning och information som krävs för att säkerställa att den offentliga tillsynen kan utövas till fullo.

41. Europaparlamentet föreslår att exporter av produkter som finansierats genom det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet och/eller Europeiska försvarsfonden bör förtecknas separat i den information som lämnas till arbetsgruppen för export av konventionella vapen för att säkerställa en noggrann övervakning av de produkter som har finansierats av EU:s budget. Parlamentet uppmanar rådet och parlamentet att komma överens om ett detaljerat tolknings- och genomförandesystem som inbegriper ett tillsynsorgan, ett godkännandeorgan och en etisk kommitté för att säkerställa att kriterierna i den gemensamma ståndpunkten åtminstone tillämpas på de produkter som finansieras genom europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet och/eller Europeiska försvarsfonden, för att säkerställa jämlika exportramar för de berörda länderna. Parlamentet anser att den gemensamma tolkningen och det gemensamma genomförandet bör tillämpas med verkan på alla framtida vapenexporter från medlemsstaterna.

Internationell vapenkontroll och nedrustning

42. Europaparlamentet påminner om EU:s ambition att verka som en global aktör för fred. Parlamentet anser att EU bör ta sitt ökade ansvar för fred och säkerhet i Europa och i världen genom ytterligare förbättrade exportkontrollmekanismer och initiativ för nedrustning, och att EU som ansvarstagande global aktör bör gå i första ledet, närmare bestämt genom att spela en aktiv roll där medlemsstaterna gör sitt yttersta för att nå en gemensam ståndpunkt på områden som icke-spridning av vapen, global nedrustning och kontroll av vapenöverföringar samt förbättring av forskning och utveckling inom teknik och processer för omvandling från militär till civil användning, och genom åtgärder såsom att ge exportfördelar för de berörda varorna.

43. Europaparlamentet påminner om att alla EU:s medlemsstater är signatärstater till FN:s vapenhandelsfördrag. Parlamentet efterfrågar en universalisering av vapenhandelsfördraget och ett större fokus på de länder som inte har undertecknat det. Parlamentet berömmer insatserna för att nå ut i fråga om vapenhandelsfördraget och stöder ett effektivt genomförande av det.

44. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att bistå tredjeländer i fråga om utarbetande, uppdatering, förbättring och tillämpning av kontrollsystem för vapen som överensstämmer med den gemensamma ståndpunkten.

45. Europaparlamentet upprepar sin ståndpunkt om dödliga autonoma vapensystem. Parlamentet uppmanar till ett förbud mot export av produkter som används i utvecklingen och produktionen av sådana vapensystem.

46. Europaparlamentet påpekar att ett effektivt internationellt avtal om kontroll av krigsmaterielexporter bör omfatta all överföring, däribland överföring mellan stater och mellan stater och icke-statliga slutanvändare, leasing och uthyrning samt donationer och överföringar i form av bistånd eller andra tjänster.

o

o o

47. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, medlemsstaternas parlament och regeringar samt Natos generalsekreterare och FN:s generalsekreterare.